

Wszystko, czego nie wiesz o emeryturach

Ekspert: Dariusz Noszczak , wicedyrektor,
Departament Świadczeń Emerytalno-Rentowych, Centrala
ZUS

Ustalanie wysokości emerytury stary system:

$$24\% * KB + (1,3\% * Sskł * PW) + (0,7\% * Snskł * PW)$$

KB – kwota bazowa (przeciętne wynagrodzenie w poprzednim roku kalendarzowym, pomniejszone o potrącone od ubezpieczonych składki na ubezpieczenia społeczne), od 1 marca 2019 r. kwota bazowa wynosi 4003,88 zł,

Sskł – liczba lat składkowych,

Snskł – liczba lat nieskładkowych,

PW – podstawa wymiaru emerytury, tj. iloczyn kwoty bazowej oraz wskaźnika wysokości podstawy wymiaru emerytury (relacji procentowej wynagrodzeń świadczeniobiorcy do przeciętnych wynagrodzeń z okresu, jaki brany jest do ustalenia podstawy wymiaru)

Kwota bazowa od 1999 roku

Od 1 czerwca 1999 r.	1 327,44 zł	(M.P. nr 17, poz. 239)	Od 1 marca 2010 r.	2 716,71 zł	(M.P. Nr 7, poz. 68)
Od 1 czerwca 2000 r.	1 540,20 zł	(M.P. nr 14, poz. 313)	Od 1 marca 2011 r.	2 822,66 zł	(M.P. Nr 11, poz. 121)
Od 1 czerwca 2001 r.	1 683,27 zł	(M.P. nr 15, poz. 247)	Od 1 marca 2012 r.	2 974,69 zł	(M.P. 2012.68)
Od 1 czerwca 2002 r.	1 775,89 zł	(M.P. nr 19, poz. 342)	Od 1 marca 2013 r.	3 080,84 zł	(M.P. 2013.87)
Od 1 marca 2003 r.	1 862,62 zł	(M.P. nr 9, poz. 137)	Od 1 marca 2014 r.	3 191,93 zł	(M.P. 2014.147)
Od 1 marca 2004 r.	1 829,24 zł	(M.P. nr 9, poz. 138)	Od 1 marca 2015 r.	3 308,33 zł	(M.P.2015.177)
Od 1 marca 2005 r.	1 903,03 zł	(M.P. nr 10, poz. 206)	Od 1 marca 2016 r.	3 408,62 zł	(M.P.2016.147)
Od 1 marca 2006 r.	1 977,20 zł	(M.P. nr 12, poz. 160)	Od 1 marca 2017 r.	3 536,87 zł	(M.P.2017.184)
Od 1 marca 2007 r.	2 059,92 zł	(M.P. nr 12, poz. 126)	Od 1 marca 2018 r.	3 731,13 zł	(M.P.2018.188)
Od 1 marca 2008 r.	2 275,37 zł	(M.P. nr 13, poz. 140)	Od 1 marca 2019r.	4 003,88 zł	(M.P.2019.153)
Od 1 marca 2009 r.	2 578,26 zł	(M.P. nr 9, poz. 113)			

Ustalanie wysokości emerytury

nowy system (I filar – FUS) :

$$\frac{(K_S + K_{KP})}{\dot{S}DT\dot{Z}}$$

K_S – kwota składek na ubezpieczenie emerytalne z uwzględnieniem ich waloryzacji,

K_{KP} – kwota kapitału początkowego z uwzględnieniem jego waloryzacji,

$\dot{S}DT\dot{Z}$ – średnie dalsze trwanie życia dla wieku równego wiekowi przejścia na emeryturę

Wysokość kapitału początkowego

Kapitał początkowy = **kwota hipotetycznej emerytury**, jaka przysługiwałaby ubezpieczonemu na koniec 1998r. **x 209 miesięcy** (tj. wartość średniego dalszego trwania życia właściwego dla wieku 62 lat zgodnie z tablicą ogłoszoną komunikatem Prezesa GUS z dnia 25 marca 1999r.).

Wysokość kapitału początkowego

Kapitał początkowy = **kwota hipotetycznej emerytury**, jaka przysługiwałaby ubezpieczonemu na koniec 1998r. **x 209 miesięcy** (tj. wartość średniego dalszego trwania życia właściwego dla wieku 62 lat zgodnie z tablicą ogłoszoną komunikatem Prezesa GUS z dnia 25 marca 1999r.).

Ustalony w ten sposób kapitał początkowy podlega waloryzacji.

Kwoty najniższych świadczeń od 1 marca 2019 r.

- najniższa emerytura, renta z tytułu całkowitej niezdolności do pracy oraz renta rodzinna - **1100 zł**,
- najniższa renta z tytułu częściowej niezdolności do pracy - **825 zł**,
- najniższa renta z tytułu całkowitej niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową - **1320 zł**,
 - najniższa renta z tytułu częściowej niezdolności do pracy i rent rodzinnych - **990 zł**,
 - świadczenie przedemerytalne (nowo przyznawane) – **1140,99 zł**

- emerytura dla zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze,
- emerytura dla twórców i artystów,
- emerytura nauczycielska,
- emerytura górnicza

Wariant I – art. 46 ustawy emerytalnej

Osoba rodzona po 31 grudnia 1948r., a przed 1 stycznia 1969r. może przejść na taką emeryturę, jeśli **do 31 grudnia 2008r.:**

- udowodniła **okres składkowy i nieskładkowy** wynoszący co najmniej **20 lat** dla kobiet i **25 lat** dla mężczyzn,
- udowodniła **wymagany okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze** (na ogół 15 – letni), który jest zróżnicowany w zależności od rodzaju wykonywanej pracy,
- osiągnęła **wymagany wiek emerytalny** (na ogół 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn), zróżnicowany w zależności od płci oraz rodzaju pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze,
- wiek emerytalny osiągnęła **w czasie zatrudnienia w szczególnych warunkach** lub w szczególnym charakterze albo w czasie zatrudnienia do którego ją skierowano (dotyczy pracowników lotnictwa - dział I wykazu B, portów morskich - dział II wykazu B oraz hutników dział III wykazu B).

Warunkiem przyznania tej emerytury jest również nieprzystąpienie do OFE lub złożenie wniosku o przekazanie środków zgromadzonych w OFE, za pośrednictwem ZUS, na dochody budżetu państwa.

Wariant II – art. 184 ustawy emerytalnej

Osoba urodzona po 31 grudnia 1948r., może przejść na taką emeryturę, jeśli:

- na dzień 1 stycznia 1999 r.** posiadała okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej **20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn**, w tym **odpowiedni okres pracy** w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, działalności twórczej lub artystycznej, pracy górniczej lub zatrudnienia na kolei wymagany do przyznania wcześniejszej emerytury przez osoby urodzone przed 1949 rokiem,
- ukończyła obniżony wiek emerytalny** przewidziany dla uzyskania wcześniejszej emerytury (również wtedy, gdy warunek ten został spełniony po 31 grudnia 2008r.),
- nie przystąpiła do otwartego funduszu emerytalnego** albo złoży wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w OFE, za pośrednictwem ZUS, na dochody budżetu państwa,

Podstawa prawna:

Art. 1, **art. 88** ustawy z 26 stycznia 1982 r. **Karta Nauczyciela** (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 967 ze zm.)

Prawo do emerytury nauczycielskiej bez względu na wiek mogą nabyć **nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni** zatrudnieni w placówkach określonych w Karcie Nauczyciela., tj. m. in. w:

- publicznych i niepublicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz zakładach kształcenia i placówkach doskonalenia nauczycieli działających na podstawie ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe,
- zakładach poprawczych oraz schroniskach dla nieletnich działających na podstawie ustawy z 26 października 1982r. o postępowaniu w sprawach nieletnich,
- nauczyciele mianowani lub dyplomowani zatrudnieni w urzędach organów administracji rządowej i kuratoriach oświaty, w Centralnej Komisji Egzaminacyjnej oraz okręgowych komisjach egzaminacyjnych,
- nauczyciele zatrudnieni w publicznych i niepublicznych przedszkolach, szkołach i placówkach prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego oraz w szkołach niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych,
- pracownicy zatrudnieni u pracodawców niewymienionych wyżej, pełniący funkcję instruktorów praktycznej nauki zawodu oraz kierowników praktycznej nauki zawodu,
- pracownicy zatrudnieni w Ochotniczych Hufcach Pracy na stanowiskach wychowawców, pedagogów oraz na stanowiskach kierowniczych, posiadający odpowiednie kwalifikacje, wykonujący pracę dydaktyczną i wychowawczą

Nauczyciele urodzeni po 31 grudnia 1948r. mogą przejść na **emeryturę bez względu na wiek**, jeśli :

- do 31 grudnia 2008r. mają co najmniej **30-letni** okres składkowy i nieskładkowy, w tym **20 lat** wykonywania pracy nauczycielskiej **co najmniej w połowie** obowiązującego wymiaru zajęć albo
- do 31 grudnia 2008r. mają co najmniej **25-letni** okres składkowy i nieskładkowy, w tym **20 lat** wykonywania pracy w szczególnym charakterze w szkolnictwie specjalnym **co najmniej w połowie** obowiązującego wymiaru zajęć (w przypadku nauczycieli szkół, placówek, zakładów specjalnych oraz zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich),
- rozwiążą na swój wniosek **stosunek pracy**,
- **nie są członkami otwartego funduszu emerytalnego** lub zgłoszą wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w OFE, za pośrednictwem ZUS, na dochody budżetu państwa.

Warunek **rozwiązania stosunku pracy** nauczycielskiej spełniony jest, o ile:

- stosunek pracy został rozwiązany (na wniosek nauczyciela) na podstawie wypowiedzenia złożonego przez nauczyciela lub na podstawie porozumienia stron (o ile wniosek o rozwiązanie stosunku pracy złożył nauczyciel,
- stosunek pracy został rozwiązany (z inicjatywy dyrektora szkoły) lub wygasł w następujących okolicznościach:
 - w razie całkowitej likwidacji szkoły,
 - w przypadku częściowej likwidacji szkoły albo w razie zmian organizacyjnych powodujących zmniejszenie liczby oddziałów w szkole lub zmian planu nauczania uniemożliwiających dalsze zatrudnianie nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć,
 - z upływem sześciomiesięcznego okresu pozostawania w stanie nieczynnym lub w razie wcześniejszego rozwiązania stosunku pracy przed upływem stanu nieczynnego,
 - w razie odmowy podjęcia zatrudnienia przez nauczyciela w stanie nieczynnym.
- stosunek pracy został rozwiązany lub wygasł w okolicznościach określonych w art. 225 ust. 1,6,7 i 10 oraz art. 226 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo oświatowe (jeżeli dalsze zatrudnienie w gimnazjum w roku szkolnym 2017/2018 lub 2018/2019 nie jest możliwe ze względu na zmiany organizacyjne powodujące wygaszanie kształcenia w gimnazjum)

Warunek **rozwiązania stosunku pracy** nauczycielskiej spełniony jest, o ile:

- stosunek pracy został rozwiązany (na wniosek nauczyciela) na podstawie wypowiedzenia złożonego przez nauczyciela lub na podstawie porozumienia stron (o ile wniosek o rozwiązanie stosunku pracy złożył nauczyciel,
- stosunek pracy został rozwiązany (z inicjatywy dyrektora szkoły) lub wygasł w następujących okolicznościach:
 - w razie całkowitej likwidacji szkoły,
 - w przypadku częściowej likwidacji szkoły albo w razie zmian organizacyjnych powodujących zmniejszenie liczby oddziałów w szkole lub zmian planu nauczania uniemożliwiających dalsze zatrudnianie nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć,
 - z upływem sześciomiesięcznego okresu pozostawania w stanie nieczynnym lub w razie wcześniejszego rozwiązania stosunku pracy przed upływem stanu nieczynnego,
 - w razie odmowy podjęcia zatrudnienia przez nauczyciela w stanie nieczynnym.
- stosunek pracy został rozwiązany lub wygasł w okolicznościach określonych w art. 225 ust. 1,6,7 i 10 oraz art. 226 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo oświatowe (jeżeli dalsze zatrudnienie w gimnazjum w roku szkolnym 2017/2018 lub 2018/2019 nie jest możliwe ze względu na zmiany organizacyjne powodujące wygaszanie kształcenia w gimnazjum)

Podstawa prawna:

ustawa z dnia 22 maja 2009r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych (Dz. U. z 2018 r., poz. 128)

Nauczycielskie świadczenie kompensacyjne mogą uzyskać **nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni** zatrudnieni w:

- publicznych i niepublicznych przedszkolach,
- szkołach publicznych i niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych,
- publicznych i niepublicznych placówkach kształcenia ustawicznego,
- młodzieżowych ośrodkach wychowawczych,
- młodzieżowych ośrodkach socjoterapii,
- specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych,
- specjalnych ośrodkach wychowawczych dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania,
- ośrodkach rewalidacyjno – wychowawczych umożliwiających dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, a także dzieciom i młodzieży niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna realizację odpowiednio obowiązku: rocznego przygotowania przedszkolnego (w przedszkolu albo w oddziale przedszkolnym zorganizowanym w szkole podstawowej lub w innej formie wychowania przedszkolnego), obowiązku szkolnego i obowiązku nauki,
- placówkach zapewniających opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania.

Świadczenie kompensacyjne przysługuje nauczycielom, którzy łącznie spełnią następujące warunki:

- osiągnęli wymagany **wiek**,
- najpóźniej na dzień rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy zawartego z w/wym. jednostką udowodnili okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej **30 lat**, w tym co najmniej **20 lat** wykonywania pracy w wymienionych wyżej placówkach oświaty w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć,
- rozwiązali stosunek pracy.

Minimalny wiek wymagany do przyznania nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego w zależności od roku ukończenia tego wieku

Rok ukończenia wieku	Minimalny wiek wymagany do przyznania świadczenia
2009-2014	55 lat kobieta i 55 lat mężczyzna
2015-2016	55 lat kobieta i 56 lat mężczyzna
2017-2018	55 lat kobieta i 57 lat mężczyzna
2019-2020	55 lat kobieta i 58 lat mężczyzna
2021-2022	55 lat kobieta i 59 lat mężczyzna
2023-2024	55 lat kobieta i 60 lat mężczyzna
2025-2026	56 lat kobieta i 61 lat mężczyzna
2027-2028	57 lat kobieta i 62 lata mężczyzna
2029-2030	58 lat kobieta i 63 lata mężczyzna
2031-2032	59 lat kobieta i 64 lata mężczyzna

Nauczycielskie świadczenie kompensacyjne obliczane jest poprzez podzielenie **podstawy obliczenia emerytury** ustalonej zgodnie z art. 25 ustawy emerytalnej przez średnie dalsze trwanie życia dla osób **w wieku 60 lat**, ustalone według tablicy średniego dalszego trwania życia obowiązującej w dniu zgłoszenia wniosku o przyznanie świadczenia.

$$\text{NSK} = \frac{\text{podstawa obliczenia emerytury}}{\text{średnie dalsze trwanie życia dla osoby w wieku 60 lat}}$$

Zgodnie z tablicą średniego dalszego trwania życia obowiązującą od 1 kwietnia 2019 r. średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku 60 lat wynosi **260,7** miesięcy.

Na podstawie obliczenia świadczenia składa się:

- kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem ich waloryzacji, zewidencjonowanych na indywidualnym koncie ubezpieczonego w ZUS do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata świadczenia, oraz
- kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego.

Jeżeli ubezpieczony jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego, przy ustalaniu podstawy obliczenia świadczenia, składki na ubezpieczenie emerytalne, zewidencjonowane na jego koncie w ZUS, zwiększa się przez pomnożenie **wskaźnikiem korygującym 19,52/12,22**.

Obliczona w ten sposób kwota nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego nie może być niższa niż gwarantowana w ustawie emerytalnej kwota najniższej emerytury (obecnie **1100 zł**).

Limit przychodu równy **70 proc. przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia**, którego przekroczenie powoduje zmniejszenie świadczenia

okres od ...	kwota
od 1 grudnia 2017 r.	2979,00 zł
od 1 marca 2018 r.	3161,70 zł
od 1 czerwca 2018 r.	3236,00 zł
od 1 września 2018 r.	3164,80 zł
od 1 grudnia 2018 r.	3206,20 zł
od 1 marca 2019 r.	3404,70 zł

Kwoty maksymalnego zmniejszenia emerytury i renty od 1 marca 2019 r.:

599,04 zł – emerytura, renta z tytułu całkowitej niezdolności do pracy,

449,31 zł – renta z tytułu częściowej niezdolności do pracy,

509,22 zł – renta rodzinna dla jednej osoby.

Limit przychodu równy **130 proc. przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia**, którego przekroczenie powoduje zawieszenie świadczenia

okres od ...	kwota
od 1 grudnia 2017 r.	5532,30 zł
od 1 marca 2018 r.	5871,70 zł
od 1 czerwca 2018 r.	6009,70 zł
od 1 września 2018 r.	5877,40 zł
od 1 grudnia 2018 r.	5954,30 zł
od 1 marca 2019 r.	6322,90 zł

Dziękuję za uwagę